

ОНКОЛОГИК КАСАЛЛИКЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИШДА МАЛАКАЛИ КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ БЎЙИЧА ХИТОЙ ТАЖРИБАСИ

Х.Х. Абдураманов ¹

¹ Оила ва гендер илмий-тадқиқот
институтини директори ўринбосари,
иқтисодиёт фанлари доктори, профессор

Ў.Ф. Рўзимуродов ¹

¹ “Оила ва гендер” илмий-тадқиқот
институтини кичик илмий ходими
E-mail: ruzimurodovulmas@gmail.com

МАҚОЛА МА'ЛУМОТИ

АННОТАЦИЯ:

МАҚОЛА ТАРИХИ:

Received: 13.01.2025

Revised: 14.01.2025

Accepted: 15.01.2025

КАЛИТ СЎЗЛАР:

Онкологик
касалликлар,
профилактик скрининг,
аёллар, болалар,
даволаш усуллари,
тиббий технологиялар,
эрта диагностика,
самарали даволаш.

Онкологик касалликлар, айниқса аёллар ва болалар орасида глобал соғлиқ муаммоларидан бирига айланмоқда. Хитой Халқ Республикасида бу муаммоларни самарали ҳал этиш учун бир қатор илгор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Мақолада касалликларни эрта аниқлаш, профилактик скрининг дастурлари, замонавий даволаш усуллари ва инновацион тиббий технологиялардан фойдаланиш таҳлил қилинган. Хитойда амалга оширилаётган давлат дастурлари ва тиббий хизматларга кенгроқ кириш имконияти орқали онкологик касалликларнинг олдини олиш ва даволаш бўйича муҳим ютуқлар қўлга киритилган. Мақолада аёллар ва болаларда онкологик касалликларнинг эрта аниқланиши ва самарали даволаш имкониятлари ҳам муҳокама қилинади. Хитой тажрибаси бу соҳадаги янгиликлар ва илгор ёндашувларнинг аҳамиятини кўрсатади.

Аёллар ва болалар ўртасидаги онкологик касалликлар глобал соғлиқ муаммоларидан бирига айланган. Бу касалликларнинг олдини олиш муҳим бўлиб, ҳар бир давлатда самарали профилактика ва даволаш тизимлари жорий этилмоқда. Хитой Халқ Республикасида ҳам онкологик касалликларни эрта аниқлаш, профилактик скрининг дастурлари ва замонавий даволаш усуллари орқали самарадорлик оширилган. Мазкур чора-тадбирлар, шунга қўшимча, аҳолини огоҳлантириш, генетик текширувлар ва инновацион тиббий технологияларнинг жорий этилиши билан муваффақиятли бўлмоқда. Бу мақсадда давлат томонидан тиббий хизматларга

келгиле кириш имконияти, янги муолажалар ва илғор тадқиқотлар асосида касалликларни олдини олиш ва даволаш бўйича комплекс ёндашувлар амалга оширилмоқда.

Хитойда онкологик касалликлар билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш учун амалга оширилаётган ташаббуслар, тиббий технологияларни такомиллаштириш ва халқаро ҳамкорликни ривожлантириш бу соҳадаги асосий ютуқлардан биридир. Таҳлилда аёллар орасида онкологик касалликларнинг тарқалиши, Хитойнинг бу муаммо билан қандай курашаётгани ва кейинги йилларда амалга оширилиши керак бўлган чора-тадбирлар ҳақида батафсил маълумот берилади.

Болалар орасида онкологик касалликлар нисбатан кам учраса ҳам, улар жиддий тиббий муаммо ҳисобланади. Онкологик касалликлар бу ўсимта ёки – саратон касалликларининг турли шакллари ўз ичига олади. Болаларда энг кўп учрайдиган онкологик касалликлар орасида лейкоз (қон саратони), миома ва юрак ўсимталаридир. Онкологик касалликларнинг эрта аниқланиши, самарали даволаш усуллари ва илғор технологиялар ёрдамида болаларга яхшироқ ёрдам кўрсатилиши мумкин. Эрта диагностика, мутахассислар ёрдами ва тегишли даволаш, болалар орасида онкологик касалликларнинг самарали даволанишига ёрдам беради.

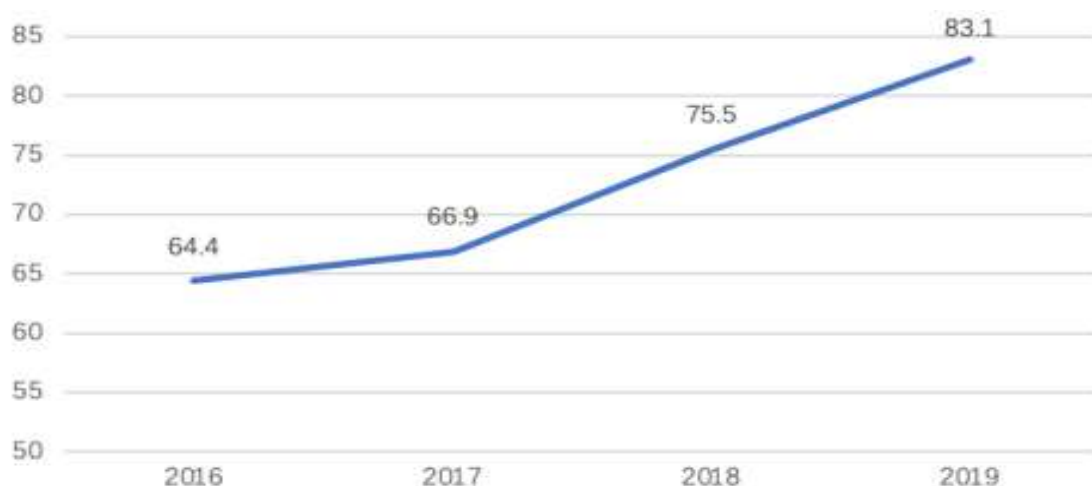
Асосий қисим. Хитой ҳукумати ва соғлиқни сақлаш тизими онкологик касалликларни эрта аниқлаш, даволаш ва профилактика қилиш бўйича кенг қўлланган чора-тадбирларни амалга оширишни мақсад қилган. 2030 йилга мўлжалланган миллий стратегия доирасида онкологик касалликларнинг олдини олиш ва даволаш бўйича йирик илмий тадқиқотлар, соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш ва аҳоли ўртасида хабардорликни оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

"Соғлом Хитой-2030" ташаббусида онкологик касалликларни олдини олиш ва даволаш бўйича бир қатор муҳим чора-тадбирлар белгиланган. Хитойда саратон касалликлари катта соғлиқ муаммоси сифатида қаралади ва ушбу ташаббусда аҳолига нисбатан онкологик касалликларнинг олдини олиш ва эрта ташхис қўйиш бўйича аниқ чоралар кўрсатилган.

Хитойда "Соғлом Хитой"¹ ташаббуси (2019-2030) доирасида сурункали касалликларнинг олдини олиш ва даволашнинг ўрта ва узоқ муддатли режаси (2017-2025) ишлаб чиқилган, бу сурункали касалликларни бошқариш ва аёллар саломатлигини яхшилашни асосий миллий соғлиқни сақлаш давлат хизматлари дастурларига кирган. Сурункали касалликларнинг комплекс профилактикаси ва уларга қарши курашиш бўйича жами 488 та миллий кўргазмали майдонлар ташкил этган. Саратон касаллигига эрта ташхис қўйиш ва даволаш бўйича ишлар амалга оширилган. Тиббий суғурта тўловларини қоплаш каталогига саратонга қарши 138 турдаги дори воситалари киритган.

¹ <https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/jj/2030kcxzfzy/202406/P020240606605159427708.pdf>

"Соғлом Хитой-2030" режасида белгиланган она ва бола саломатлигини яхшилашга қаратилган сиёсатни қўллаб-қувватлагани сабабли аёллар ўртасида кенг тарқалган касалликлар бўйича скрининг кўрсаткичи 2020 йилда сезиларли даражада ошиб, 86,6 фоизни ташкил этган ва 2016 йилга нисбатан 22,2 фоиз ошган (1-расм). 2016-2019 йилларда 63,16 млн қишлоқ аёллари бачадон бўйни саратони, 40 млн қишлоқ аёллари кўкрак беи саратони скринингидан бепул ўтказилган. Ушбу ташаббус доирасида ҳуудларда 90%дан ортиқ аёл саратоннинг иккита тури бўйича бепул скринингдан ўтказилиб даволаш чоралари кўрилган. 2020 йилда мамлакат бўйлаб асосий тиббий суғурта билан қамраб олинган аёллар сони жуда кўпчиликини ташкил этган.

1-расм. Аёллар орасида кенг тарқалган касалликлар учун скрининг даражаси (%)

Хитой 1990 йилларнинг охиридан бошлаб бачадон бўйни саратонининг олдини олишда катта саъй-ҳаракатларни амалга оширмоқда. 2023 йилда Хитой марказий ҳукумати бачадон бўйни саратонини йўқ қилишни жадаллаштириш бўйича “Ҳаракатлар режаси”² (2023-2030) ни илгари сурди. Соғлом Хитой ташаббуси доирасида 2019 йилда Хитой ҳукумати томонидан 9 ёшдан 14 ёшгача бўлган болалар ўртасида умумий миллий саломатликни мустаҳкамлаш мақсадида бошланган миллий кампания доирасида бир қанча соғлом шаҳарларда маҳаллий ҳукумат томонидан молиялаштирилган саратон ва HPV касалликларини бартараф этиш бўйича кўргазмали дастурларни амалга оширган. 2022 йил охирига келиб, ХПВга қарши эмлаш учун бепул ёки молиявий компенсация сиёсатига эга бўлган 11 шаҳардан 8

² CHINA TSCPSRO. New government plan to speed up elimination of cervical cancer. 2023. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202302/08/content_WS63e30acdc6d0a757729e681d.html

таси (жумладан, Ордос, Ченгду ва Жинан) мақсадли қизлар ўртасида 80% ёки ундан юқорироқ эмлаш қамровига эришган³.

Соғлом Хитой ҳаракат режасида (2019–2030) бачадон бўйни саратони скрининг қамровини босқичма-босқич яхшилаш, инсон папилломавирусига (HPV) қарши эмлашни тарғиб қилинган. Хитойнинг Гонконг вилоятида “Биргаликда куч: Гонконг саратонига қарши курашиш куни”ни ўтказган.

2024 йил 8 декабр куни ўтказилган “Гонконг саратонга қарши курашиш куни”⁴ тадбирнинг асосий мақсади ёш саратонга учраган беморларнинг шифо топганидан кейинги ҳаёти ҳақида суҳбатлашиш орқали уларнинг жамиятга қайта интеграциялашувига ёрдам бериш учун ижобий энергия олиб бориш бўлган.

“Хитой аёлларни ривожлантириш йўриқномаси”да (2021-2030) Хитой аёлларнинг бачадон бўйни саратонининг олдини олиш ва даволаш бўйича хабардорлигини ошириш, бачадон бўйни саратони профилактикаси ва даволаш имкониятларини доимий равишда яхшилаш ва мақсадли аёллар ёш гуруҳларини 70% скрининг билан қамраб олиш каби мақсадларни аниқ белгилаган ба ушбу мақсадларга самарали эришиш учун қуйидаги стратегия ва чора-тадбирлар амалга ошироқда:

Биринчидан, Хитой аёллар ўртасида соғлиқни сақлаш билимларининг тарқалишини ошириши ва бачадон бўйни саратонининг олдини олиш ва даволаш бўйича асосий билимлар ҳақида жамоатчилик хабардорлигини ошириш.

Иккинчидан, Хитой шароитлар рухсат этилган ҳудудларда мактаб ёшидаги қизлар учун HPVга қарши бепул эмлашни фаол равишда тарғиб қилиши, шу билан бирга 9-14 ёшли қизлар учун HPVга қарши эмлаш даражасини босқичма-босқич ошириши, шунингдек, учувчиларни рағбатлантириши ва соғлиқни сақлаш кампаниясини тезлаштириш.

Учинчидан, Хитой аёлларнинг бачадон бўйни саратони скрининг дастурларини амалга оширишни давом эттириши ва аёллар орасида бачадон бўйни саратони скрининг кўрсаткичларини яхшилашни ҳар томонлама тезлаштириш.

Тўртинчидан, Хитой бачадон бўйни саратони скрининги ва диагностика технологияларининг инновацион қўлланилишини кучайтириши, Хитойга мос келадиган скрининг усуллари ва стратегияларини ўрганиши, маҳаллий муассасаларнинг скрининг ва хизмат кўрсатиш имкониятларини яхшилашга эътибор қаратиши, ахборотни бошқариш тизимлари ва катта маълумотлар иловаларини яратишни кучайтириши, сифат назорати, мониторинги ва баҳолашни кучайтириши керак. Хитой анормал скрининг натижаларига эга бўлганларни кузатиш ва

³ Zhao X-L, Hu S-Y, Hu J-W, et al. Tackling barriers to scale up human papillomavirus vaccination in China: progress and the way forward. Infect Dis Poverty 2023;12:86. 10.1186/s40249-023-01136-6 [DOI] [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar]

⁴ <https://www.worldcancerday.org/activities/strength-unity-hong-kong-cancer-day-2024#:~:text=HKACS%20holds%20%22Hong%20Kong%20Cancer,raise%20public%20awareness%20of%20cancer.>

бошқаришни яхшилаши, скрининг ва кейинги диагностика ва даволаш хизматлари ўртасидаги алоқани мустаҳкамлаши ва эрта ташхис қўйиш ва даволашни рағбатлантириш ишлари амалга оширилмоқда.

Бачадон бўйни саратонини барвақт аниқлашга қаратилган скрининг дастурлари Хитойда 2018 йилдан 2022 йилгача **20 миллиондан ортиқ аёлларни қамраб олган**. Бу дастурлар асосан шаҳарларда юқори даражада амалга оширилган бўлиб, бачадон бўйни саратонини 1- ва 2-босқичларида аниқлаш даражаси сезиларли ошган. Скрининг жараёниларида колпоскопия ва Папаниколау тестлари (Пап-тест) каби замонавий диагностика усуллари қўлланилган. Бу дастурларнинг самараси беморларда саратонни эрта босқичларда аниқлашга, шунга мувофиқ равишда даволаш имкониятларини оширишга имкон яратди. Қишлоқ ҳудудларда эса скрининг дастурлари жадаллик билан ривожланмаган, бу эса бачадон бўйни саратонини кеч аниқлашга олиб келган.

Давлат дастурлари доирасида шаҳар ва қишлоқлар ўртасидаги тиббий хизмат фарқини камайтириш, скрининг дастурларини кенгайтириш ва HPV вакцинациясига етишувчанликни ошириш бўйича ишлар олиб борилмоқда. Бундай тадбирлар билан бачадон бўйни саратонининг аҳоли саломатлигига бўлган таъсирини сезиларли даражада камайтириш мумкин.

Мутахассислар тайёрлаш. Хитой онкологик касалликларга қарши самарали курашиш учун малакали кадрларни тайёрлашга катта аҳамият қаратади. 2020 йилдан бошлаб, мамлакатда ҳар йили **мингдан ортиқ онколог мутахассислар** учун махсус тайёрлов дастурлари ўтказилади. Бу дастурлар замонавий диагностика ва даволаш усуллари қўллашга қаратилган бўлиб, тиббиёт ходимларига онкология соҳасидаги энг сўнгги инновацияларни ўргатишни мақсад қилади. Тренинглар жараёнида мутахассислар генетик диагностика, иммунотерапия, кимё терапияси ва нур терапиясининг илғор усуллари ўзлаштириладилар. 2018-2021 йилларда онкологик касалликлар бўйича ихтисослашган кадрлар сони **25%** га оширилган, бу эса мамлакатда тиббий хизмат кўрсатиш даражасининг яхшиланишига сабаб бўлди. Шунингдек, онкология соҳасида илмий изланишларни қўллаб-қувватлаш учун ихтисослашган марказлар ташкил этилган, бу эса онкологик касалликларни бартараф этиш стратегияларини такомиллаштиришга имкон берган.

Халқаро ҳамкорлик. Хитой халқаро даражада малакали мутахассислар тайёрлашда ҳам фаоллик кўрсатмоқда. 2017 йилда жорий қилинган **"Хитой-АСЕАН Рак Назорати Тренинг Дастури"** бу йўналишдаги муҳим ташаббуслардан бири бўлди. Ушбу дастур доирасида **12 мамлакатдан 360 мутахассис** тайёрланган. Дастурнинг асосий мақсади рақни эрта аниқлаш, профилактика ва самарали даволаш бўйича умумий билим ва тажрибалар алмашинувини таъминлашдир. Тренинглар жараёнида қатнашчилар замонавий тиббий технологиялардан фойдаланиш, раққа қарши

профилактик стратегияларни ишлаб чиқиш ва илмий изланишларни амалга ошириш бўйича қимматли тажрибага эга бўладилар.

Бундан ташқари, дастур иштирокчилари ўз мамлакатларида ракка қарши дастурларни амалга оширишда етакчи бўлишга тайёрланадилар. Хитой-АСЕАН ҳамкорлиги доирасида ташкил этилган мазкур дастурлар нафақат Хитой, балки бутун минтақа миқёсида онкологик касалликларга қарши курашишда катта аҳамият касб этмоқда. Шунингдек, бу ҳамкорлик минтақадаги тиббий инфратузилмани ривожлантириш ва кадрлар малакалилигини оширишга ҳисса қўшмоқда.

Хитой-АСЕАН (Жануби-Шарқий Осиё халқлари ассотсиатсияси) саратон касаллигининг олдини олиш ва назорат қилиш бўйича ўқув дастури (China-ASEAN Cancer Prevention and Control Training Programme) 2017 йилдан бошлаб Хитой ва бошқа мамлакатлар ўртасида онкологик касалликларнинг олдини олиш, эрта аниқлаш ва самарали даволаш бўйича замонавий ёндашувларни ривожлантиришга қаратилган. Дастур Хитой Тиббиёт Фанлари Академиясининг Рак Касалхонаси (CICAMS) ва Халқаро Рак Тадқиқотлари Агентлиги (IARC) ҳамкорлигида амалга оширилган. Ушбу дастур рак профилактикаси, скрининг ва диагностика стратегиялари бўйича тиббий мутахассисларга замонавий билимларни етказиш, шунингдек, халқаро даражадаги илмий ҳамкорликни мустаҳкамлаш мақсадида ишлаб чиқилган. Дастурнинг яна бир муҳим вазифаси — АСЕАН мамлакатлари ўртасида тажриба ва маълумот алмашиш учун самарали ҳамкорлик платформасини яратишдир.

Дастурнинг асосий вазифаларига тиббий мутахассисларни раkning эпидемиологияси, скрининг ва профилактика усуллари бўйича ўқитиш киради. Бу жараёнда замонавий диагностик технологиялар, жумладан, генетик таҳлиллар ва молекуляр диагностика усуллари жорий этишга катта аҳамият қаратилган. Қолаверса, ҳар бир иштирокчи мамлакат учун онкологик касалликларни олдини олиш бўйича миллий дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда кўмаклашиш дастурнинг устувор вазифаларидан биридир. Ушбу ёндашув орқали АСЕАН ҳудудида онкологик касалликларнинг тарқалишини камайтириш ҳамда профилактика тадбирларининг самарадорлигини ошириш кўзда тутилган.

Онлайн ўқув. Тренингларнинг дастлабки босқичи виртуал платформалар орқали амалга оширилади. Бу босқичда қатнашчилар рак профилактикаси, диагностика ва назорат қилишнинг илмий асосланган усуллари ҳақида маърузалар тинглайдилар. Онлайн курслар қатнаша олмайдиган ҳудудлардаги тиббиёт ходимлари учун кенг қамровли имкониятларни тақдим этади. Масалан, 2020-2022 йиллар давомида 1500 дан ортиқ тиббий ходимлар виртуал курсларда қатнашиб, рак эпидемиологияси, скрининг стратегиялари ва профилактика усуллари ҳақида замонавий билимларга эга бўлган. Онлайн ўқув жараёнида қатнашчилар ҳар бир модул якунлангач, тест топшириқлари орқали ўз билимларини баҳолаш имкониятига эга бўлганлар.

Амалий машғулотлар. Дастурнинг иккинчи босқичида иштирокчилар амалий машғулотларда қатнашадилар, бу уларга замонавий онкология диагностикаси ва даволаш технологияларини яқиндан ўрганиш имконини беради. Амалий машғулотлар Хитойнинг етакчи рак марказларида ўтказилади. 2021 йилда, махсус амалий машғулотларда **120 дан ортиқ тиббиёт ходимлари** қатнашган бўлиб, улар рақни эрта босқичларда аниқлаш ва самарали даволаш бўйича қимматли кўникмаларга эга бўлган. Бундай амалий машғулотлар рақни эрта аниқлаш ва даволаш даражасини сезиларли даражада оширишга ёрдам берган.

Ҳамкорлик платформаси. Ҳар йили халқаро даражада ташкил этилган учрашув ва семинарлар доирасида иштирокчилар ўз мамлакатларидаги онкологик ҳолатлар ҳақида маълумот алмашадилар. Бундай учрашувлар умумий стратегияларни ишлаб чиқиш ва рак профилактикаси соҳасидаги муваффақиятли тажрибаларни ўртоқлашиш учун самарали майдон ҳисобланади. Масалан, 2019 йилда Шанхайда ўтказилган тадбирда, 12 мамлакатдан 75 мутахассис иштирок этиб, онкология соҳасидаги глобал тенденцияларни муҳокама қилган. Бундай тадбирлар иштирокчилар ўртасида халқаро тармоқ яратишга, уларнинг онкологик профилактика ва диагностика бўйича ўзларининг миллий стратегияларини ривожлантиришга ёрдам берди.

Самарадорлик ва статистика. 2017-2022 йиллар давомида China-ASEAN Cancer Prevention and Control Training Programme доирасида 12 мамлакатдан 360 дан ортиқ тиббий мутахассислар тайёрланган. Бу мутахассислар рак профилактикаси, диагностикаси ва даволаши бўйича замонавий билимларга эга бўлиб, ўз мамлакатларида онкологик хизмат кўрсатиш даражасини оширишда етакчи рол ўйнамоқдалар. Дастур доирасида ўтказилган онлайн курслар, амалий машғулотлар ва халқаро семинарлар орқали иштирокчилар замонавий диагностика усуллари, жумладан, генетик таҳлиллар, суюқлик биопсияси ва сунъий интеллект асосидаги диагностика технологияларини ўзлаштирган. Бундай юқори малакали кадрлар тармоғи АСЕАН минтақасида онкологик касалликларга қарши самарали кураш учун мустаҳкам асос яратди.

Эрта аниқланиш ва даволаш самарадорлиги. Дастур натижасида онкологик касалликларни биринчи ва иккинчи босқичларда аниқлаш даражаси 20% га ошган, бу эса касалликларнинг кеч босқичда аниқланиши ҳолатларини сезиларли даражада камайтирди. Эрта аниқланиш даражасининг ошиши натижасида рақнинг эрта босқичидаги даволаш самарадорлиги 10-15% га яхшиланган. Бу ўзгаришлар, асосан, замонавий скрининг дастурлари, жумладан, HPV вакцинацияси, маммография ва молекуляр диагностика усуллариининг кенг қўлланилиши билан боғлиқ. Шунингдек, халқаро тармоқлар орқали алмашилган тажрибалар ва инновацион технологияларнинг жорий этилиши ҳам мазкур натижаларга эришишда муҳим ўрин тутган. Бу ёндашув

онкологик касалликларни эрта босқичда аниқлаш ва самарали даволаш имкониятларини ошириб, ўлим кўрсаткичларини камайтиришга хизмат қилди.

Хитойда 2016 ва 2018 йилларда болалар саломатлигини яхшилаш ва саратон касалликларини олдини олиш учун “Соғлом Хитой-2030” ва “Соғлом болалар” ҳаракат режаси амалга оширилган ва шундан сўнг болалар ва ўсмирларни соғломлаштиришда катта ютуқларга эришилган⁵.

Шунингдек, “Соғлом болалик дастури”⁶ да саломатликни тарғиб қилиш ва турли касалликларни олдини олиш, жумладан 6 ойликдан бир ёшгача бўлган болалар орасида тери саратонининг олдини олиш ҳақида ота-оналарни хабардорликни ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилган.

Хитойда “Болалар саратони жамғармаси” ташкил этилган. Жамғарманинг мақсади саратон касаллигига чалинган болаларга тегишли ёрдам кўрсатиш ва саратон касаллигига чалинган болалар ҳақида хабардорликни ошириш ва уларга ғамхўрлик қилиш⁷. Жамғарма доирасида саратонга қарши курашиш бўйича тадқиқотлар ҳам олиб борилади. Шу жумладан, “болалар саратонининг Хитой оиласига таъсири” номли тадқиқот орқали болалар фонди ташкил этилган.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, саратон Хитойда асосий соғлиқни сақлаш муаммоси бўлиб қолмоқда ва саратон спектри ривожланган мамлакатларда ҳам, ривожланаётган мамлакатларда ҳам бунинг биргаликда мавжудлигини кўрсатмоқда. Хитой ҳукумати “Соғлом Хитой-2030” режаси, “Соғлом Хитой ҳаракати (2019–2030)”, “Хитойда сурункали касалликларнинг олдини олиш ва назорат қилиш бўйича ўрта ва узоқ муддатли режа (2017-2025)”, “Хитойда соғлиқни сақлаш ва профилактика режаси” каби бир қатор соғлиқни сақлаш сиёсати орқали саратонга қарши курашга устувор аҳамият берди. “Соғлом Хитой ҳаракати – саратон касаллигининг олдини олиш ва унга қарши курашиш бўйича амалга ошириш режаси (2023–2030)” саратон касаллигининг олдини олиш ва назорат қилиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш учун кенг қамровли кўрсатмалар беради. Ушбу тадқиқот шуни кўрсатадики, Хитойда саратон юки қисман аҳолининг қариши, аҳоли ўртасида саратон касаллигининг олдини олиш ҳақида кўпроқ хабардорлик ва тиббий ёрдам олиш имкониятини яхшилаш туфайли ортиб бормоқда. Саратоннинг ортиб бораётган юкини енгиллаштириш ва Хитой аҳолисининг саломатлигини яхшилаш учун тизимни куриш, назорат қилиш, эрта ташхис қўйиш, стандартлаштирилган даволаш, тиббий хавфсизлик, тиббий ёрдам ва илмий ва технологик ютуқлар каби соҳаларда кенг қўламли саъй-ҳаракатлар зарур.

⁵ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(23\)00005-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(23)00005-3/fulltext)

⁶ <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/650ada4e52e73c000d54dc15/withdrawn-healthy-child-programme-and-the-first-5-years-of-life.pdf>

⁷ <https://ccfroc.org.tw/en/node/2>

Адабиётлар рўйхати:

1. Abduramanov K., Dekhkanov S. Experience of foreign countries in the prevention of early marriage and early childbirth //InterConf. – 2021.
2. Abduramanov X.X. O'zbekistonda tashkillashtirilgan migratsiya jarayonlarining tahlili. Ўзбекистон республикасини ривожлантириш стратегиясининг янги босқичида инсон омили ва манфаатлари: халқаро амалиёт ва Ўзбекистон тажрибаси. Илмий-амалий конференция материаллари тўплами. – Тошкент, 2019. – 157-159.
3. Abduramanov, K. K. (2016). Evaluation of the influence demographic factors on aging population in the Republic of Uzbekistan. Lucrările Seminarului Geografic “Dimitrie Cantemir”, 42, 93-98.
4. Abduramanov, X. X., & Bakieva, I. A. (2018). Peculiarities of Employment of Population in Ferghana Region. Economics and Innovative Technologies, 2018(3), 8.
5. Abduramonov X. Ўзбекистон Республикасида янги демографик вазиятнинг шаклланиш хусусиятлари //Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2013. – №. 3. – С. 22-31.
6. Abduramonov, X. (2012). Аҳоли кексайиш даражасининг шаклланиш механизмлари ва кўрсаткичлари. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (2), 299-310.
7. Рустамов Ж. ОТАЛИК ИЖТИМОЙ ИНСТИТУТ СИФАТИДА //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 8. – С. 109-113.
8. Абдураманов Х. Ўзбекистон Республикасида демографик ривожланишнинг кўп омилли таҳлили ва истиқбол кўрсаткичлари //Экономика И Образование. – 2020. – Т. 1. – №. 2. – С. 137-142.
9. Xudaybergenovich A. X., Ikrom o'g'li R. J. OLIY O 'QUV YURTI TALABALARIDA NIKOHGACHA BO 'LGAN XULQ-ATVOR VA OILA QURISHNING O 'ZIGA XOSLIGI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2024. – Т. 4. – №. 5. – С. 170-176.
10. Rustamov J. I. VOYAGA YETMAGANLAR O 'RTASIDA ERTA NIKOHLARNING OLDINI OLISH BO 'YICHA XORIJ TAJRIBALARI //Current approaches and new research in modern sciences. – 2024. – Т. 3. – №. 3. – С. 18-26.
11. Jakhongir R. CAUSES OF EARLY MARRIAGES AND EARLY BIRTHS AND THEIR CONSEQUENCES //Open Access Repository. – 2023. – Т. 4. – №. 03. – С. 99-104.
12. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9741979/>
13. <https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/jj/2030kcxzfzyc/202406/P020240606605159427708.pdf>
14. CHINA TSCPSRO. New government plan to speed up elimination of cervical cancer.

=====

2023. http://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202302/08/content_WS63e30acdc6d0a757729e681d.html

15. Zhao X-L, Hu S-Y, Hu J-W, et al. Tackling barriers to scale up human papillomavirus vaccination in China: progress and the way forward. *Infect Dis Poverty* 2023;12:86. 10.1186/s40249-023-01136-6 [DOI] [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar]

16. <https://www.worldcancerday.org/activities/strength-unity-hong-kong-cancer-day-2024#:~:text=HKACS%20holds%20%22Hong%20Kong%20Cancer,raise%20public%20awareness%20of%20cancer.>

17. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/650ada4e52e73c000d54dc15/withdrawn-healthy-child-programme-and-the-first-5-years-of-life.pdf>

18. <https://ccfroc.org.tw/en/node/2>